

Stručni rad

SUPERČITAONICA

Ana Šnofl

OŠ Sveta Ana

Sažetak

U članku je prikazan primjer dobre prakse kako privući što veći broj učenika za čitanje. Uočavamo da u zadnjim razredima osnovne škole opada motivacija za čitanje i da je sve više čimbenika koji učenike odvrćaju od čitanja. Stručnjaci za čitalačku pismenost otkrivaju da je čitanje i dalje temelj uspjeha u školi i kasnije u životu. Motivacija za čitanje je važna pa smo odlučili privući učenike na čitanje projektom Superčitaonica. Cilj je bio privući što veći broj učenika, osobito učenika posljednjih razreda osnovne škole s naglaskom na dječake. U projektu Superčitaonica učenici čitaju materijal po svom izboru. U tu svrhu izrađena su pomagala kojima smo privukli učenike na sudjelovanje. Pročitane knjige zapisane su u kartice za čitanje i pohranjene u poseban poštanski sandučić, a njihova izvedba mjerena je na posebnom superčitaoničkom mjeracu. Svi koji su sudjelovali na kraju školske godine dobili su priznanja, a najbolji od njih knjižne nagrade. Rezultati projekta su pozitivni jer se povećao udio čitatelja u školi.

Ključne riječi: čitanje, motivacija za čitanje, promocija čitanja, školska knjižnica

1. Uvod

Svaki školski knjižničar suočava se s pitanjem kako povećati interes za čitanje odnosno to je vječito pitanje koje si knjižničari postavljamo svake godine. To isto pitanje postavili smo si u našoj školskoj knjižnici. Jer što više razmišljamo, to se pojavljuje sve više zaključaka. Čitanje je konstanta toga pitanja. Stoga smo prisiljeni malo istražiti s kakvim čitateljima i čitateljskim interesima, iskustvima i sposobnostima imamo posla. Nažalost, rezultati istraživanja su kratkotrajni, jer se interes i vještina čitanja mijenjaju s promjenom generacija.

Uz to, tu su i drugi „ometajući“ čimbenici u vidu poplave raznih aktivnosti u školi, izvannastavnih aktivnosti, interneta, medija itd. Većini učenika nedostaje sveživotno iskustvo, ne nalaze ili dugo traže radost, zanimanje za nešto vrti se u začaranom krugu i sve manje znaju što žele, a što ne. U traženju odgovora na to pitanje pomaže nam dobro poznavanje učenika, što u većim školama nije lako odnosno nije izvedljivo. U tome nam mogu pomoći ankete, dobra suradnja sa razrednicima, sa učiteljima dodatne stručne pomoći.

Na našoj školi smo razborito pristupili tom pitanju. Pripremili smo ankete u kojima smo učenike pitali o čitalačkim navikama, pregledali posudbu i popise ostvarenih nagrada za čitanje po razredima. Utvrdili smo da u zadnjim razredima osnovne škole opada interes za čitanje, osobito među dječacima. Stoga smo pripremili projekt Superčitaonica s kojim smo željeli pridobiti što veći broj čitatelja.

2. Motivacija za čitanje

Motivacija za čitanje je ključna komponenta čitateljske pismenosti. Sa stajališta kognitivne psihologije motivacija je sastavni dio učinkovitosti čitanja i povezana je s ukupnom motivacijom učenja i razvojem pismenosti. Istodobno se javlja i koncept čitalačkog angažmana koji povezuje motivacijski i kognitivni aspekt čitanja. Čitatelj je strastven prema čitanju, čitatelji su interno motivirani, a svoje znanje grade kognitivnim strategijama u suradnji s drugima [2].

Motivacija se odnosi na procese koji potiču, usmjeravaju i održavaju određeno ponašanje. Kada govorimo o motivaciji čitanja, stoga imamo na umu čimbenike koji tjeraju čitatelje da se angažiraju i ustraju u čitalačkim aktivnostima. Motivi čitanja i njihov intenzitet također određuju dubinu i kvalitetu čitanja. Proučavanje i razumijevanje motivacije za čitanje važno je i samo po sebi i zbog međudnosa između motivacije čitanja i razumijevanja čitanja. Čitalačka motivacija je dakle višedimenzionalni konstrukt, a u literaturi možemo pronaći podjelu na različite dimenzije [3].

Kada govorimo o motivaciji, često koristimo podjelu na vanjsku i unutarnju. Važno je znati da vanjska i unutarnja motivacija nisu dihotomne kategorije: to znači da se

motivi ne mogu staviti samo u jednu ili samo u drugu kategoriju. To je motivacijski kontinuum u kojem su potpuno vanjska i potpuno unutarnja motivacija samo ekstremni polovi. Podjela na vanjsku i unutarnju motivaciju stoga je previše kruta i ne opisuje na odgovarajući način sve oblike motivacije [1].

3. SUPERČITAONICA

3.1 Metode rada

Na našoj školi svake godine uočavamo drastičan pad, kako u stjecanju čitalačkih znački tako i u posjetu knjižnice, pogotovo kod učenika od 7. razreda nadalje. Učenici dolaze u knjižnicu samo po potrebne materijale, pa čak i onda kada jim je učitelj već "zaprijetio". Međutim, u svakom razredu postoji učenik kojeg čitanje jako veseli.

Kao što smo već spomenuli u uvodu članka, u školi smo pripremili ankete u kojima smo učenike pitali o čitalačkim navikama, pregledali posudbu i popise ostvarenih nagrada za čitanje po razredima. U anketi smo učenike pitali kada čitaju, što vole čitati, kako se osjećaju kada čitaju, koliko sati u tjednu čitaju, čitaju li zbog svog interesa ili zato što moraju. Anketu su ispunjavali svi učenici na školi, oni iz viših razreda sami, a mlađi uz pomoć učiteljice.

Anketom smo utvrdili da ključnu ulogu imaju izbor gradiva, količina slobodnog vremena, trenutna popularnost pojedinih knjiga i uzor učitelja.

Pogledali smo i što kažu teoretičari (Pečjak, Grosman, ...). Otkrili smo da je unutarnja motivacija, koja je trajna, ključna. Međutim, kod učenika je teško pronaći unutarnju motivaciju odn. pripremite ih da ga pronađu. Učenici su previše navikli na vanjsku motivaciju kod kuće i u školi.

3.2 Razlozi za kreiranje projekta Superčitaonica

U našoj školskoj knjižnici svake smo godine provodili eko-čitalačku značku za koju je interes iz godine u godinu opadao, posebice u višim razredima, unatoč tome što smo ga obogatili raznim aktivnostima. Stoga smo se složili da je potrebno nešto novo i zanimljivo te je tako nastala Superčitaonica. U rujnu smo se kolegica i ja odlučili upustiti u nešto novo, nešto kako bismo zadržali stare i pridobili nove čitatelje. Nešto što će se svidjeti učenicima svih uzrasta. Postavili smo si sljedeće ciljeve:

- povećati broj čitatelja u 3. obrazovno razdobljem (od 7. do 9. razreda),
- povećati broj muških čitatelja,
- povećati unutarnju motivaciju za čitanje,
- Uključiti učitelje koji su uzor učenicima i
- povećati posjećenost školske knjižnice.

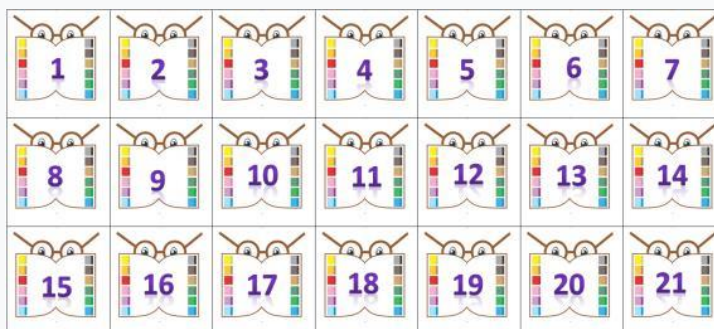
U projektu sudjeluju učenici i školsko osoblje, a moguće je i samovrednovanje te vršnjačko ocjenjivanje. Prije svega, to je zabava, koja pomaže učenicima da (lakše) ulože još više potrebnog napora za čitanje, obogaćuju svoj rječnik, razvijaju kreativnost i maštu.

3.3 Izvedba projekta Superčitaonica

Ideja se rodila iz riječi super-čitač i tako smo došli na ideju Superčitaonica. Sustavno smo se pozabavili ovim pitanjem. Odredili smo kriterije za stjecanje titule superčitača. Odlučili smo da svatko tko pročita 5 knjiga dobije priznanje, knjige se mogu birati prema dobi uzrasta. Željeli smo da Superčitaonica bude natjecateljskog karaktera, pa je svaki učenik dobio startni broj, a napredak mjeren je na „supermetru“, koji smo uz pomoć učenika napravili i objesili na oglasnu ploču ispred knjižnice. U tu svrhu izrađen je logo koji je prepoznatljiv znak Superčitaonice.

Slika 1: Mjerač super očitavanja (Izvor: Ana Šnofl – osobni arhiv)

Slika 2: Početni brojevi (Izvor: Arhiv knjižnice OŠ Sveta Ana)

Slika 3: Logo (Izvor: Arhiv knjižnice OŠ Sveta Ana)

Zabilježili smo ime učenika i njegov broj u bilježnicu kako bi učenici na brojilu bili anonimni. Mogli su usporediti svoj napredak samo s brojem knjiga koje su pročitali drugi učenici čija imena nisu znali. Kako bi napredovali na mjeracu čitanja, knjižničaru su morali dostaviti ispunjenu karticu Superčitaonice kojom su dokazali da su knjigu doista pročitali. Učenici od 1. do 3. razreda morali su zajedno s roditeljima crtanjem ispuniti karticu, jer smo željeli da ih pisanje ne odvraća od sudjelovanja u Superčitaonici. Kartica superčitanja odložena je u poštanski sandučić za superčitanje koji se nalazi ispred ulaza u knjižnicu.

SUPERBRALNA IZKAZNICA OŠ Sveta Ana

Izpiši odlomek iz besedila, ki te je navdušil, vtisnil v spomin ali zapiši kaj sporoča zgodba (učenci 1. triade lahko narišejo):

Ime in priimek, razred: _____

Naslov knjige: _____

Avtor: _____

Glavne osebe (kratek opis glavnih oseb - 1. triada lahko nariše):

Moji občutki ob branju:

Slika 4: Super kartica za čitanje (Izvor: Arhiv knjižnice OŠ Sveta Ana)

Na sudjelovanje smo pozvali i stručne radnike škole, što je učenicima bila dodatna motivacija. Tako su se učenici natjecali sami sa sobom, s kolegama i učiteljima. Na kraju godine svi učenici koji su predali 5 ispunjenih čitalačkih iskaznica na kraju godine dobili su nagrade.

Slika 5: Priznanje za sudjelovanje u Superčitaonici (Izvor: Arhiv knjižnice OŠ Sveta Ana)

Svi dobitnici nagrada zapisani su u kroniku školske knjižnice, čime se pruža izvrsna prilika za analizu stanja čitanja u školi.

4. Rezultati projekta Superčitaonica

Nakon temeljite analize, došli smo do zaključka da je Superčitaonica ispunila sve zacrtane ciljeve. Povećao se broj čitatelja u knjižnici, povećao se broj čitatelja dječaka, sudjelovalo je više učenika iz 3. obrazovnog razdoblja nego prethodnih godina, privukli smo i značajan broj učitelja. Iz svih ovih podataka došli smo do zaključka da smo pomogli u povećanju interne motivacije za čitanje kod učenika, pridonijeli bogatijem rječniku i kreativnosti učenika. Tijekom godine učenici su imali priliku za samoocjenu i vršnjačku evaluaciju.

5. Zaključak

Problem opadanja čitanja kod starijih učenika predstavljao nam je izazov kako ih ponovno uključiti u čitanje. Projektom Superčitaonica željeli smo u knjižnicu donijeti nešto novo, zanimljivo i nadasve nešto što će privući učenike na čitanje. Superčitaonica je tako postala sredstvo za postizanje cilja. Učenici, posebice stariji, dolaze u knjižnicu, čitaju i sudjeluju u projektu. Učenicima je mnogo zanimljiviji jer omogućuje čitanje po vlastitom izboru. Također je važno da učeniku nije potrebno učitelju predstaviti sadržaj knjige. Time su pridobili i čitatelji koji su govorno siromašniji i zbog toga ne bi sudjelovali. Svoje mišljenje o knjizi bilježe na karticu za čitanje i tako dokazuju da su pročitali knjigu.

Sretni smo što je projekt u školi uspješan, a prije svega što smo postigli veći posjet knjižnici, a time i više čitanja.

5. Popis literature

- [1] Haramija D. (2020). Gradniki bralne pismenosti, teoretična izhodišča URL: <https://dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-DJZY95XH> (20.10.2021)
- [2] Pečjak S., idr. (2006). Bralna motivacija v šoli: merjenje in razvijanje
- [3] Pečjak S. (1993). Kako do boljšega branja: tehnike in metode za izboljšanje bralne učinkovitosti